Gemengd naar school

Sunny Bergman, Kees Diepeveen, Pieter Hilhorst, Auke Klapwijk en Kai Pattipilohy

De meeste Amsterdamse ouders willen dat hun kind in de buurt naar een gemengde school gaat. Bijna alle schoolbesturen zijn daar ook voorstander van, net als alle politieke partijen. Toch gaan autochtone en allochtone kinderen in toenemende mate gescheiden naar school. Deels komt dat doordat mensen ook gescheiden wonen. Maar dat is maar de helft van het verhaal. 52 van de 201 basisscholen in Amsterdam vormen geen afspiegeling van de wijk. Soms staat een te witte school vlak bij een te zwarte school in vergelijking tot de bevolking van de buurt. De in vergelijking tot de wijk te witte school heeft dan vaak een wachtlijst. Daarbij geldt wie het eerst komt, het eerst maalt. Hoogopgeleide autochtone ouders weten beter de weg dan laag opgeleide allochtonen en schrijven hun kroost tijdig in. Op sommige scholen moet je je kind al in het eerste jaar inschrijven om van een plaats verzekerd te zijn. Het gevolg is dat populaire gemengde scholen witter worden en de andere scholen in de omgeving zwarter. En dat versterkt dan weer de populariteit van de te witte school en de segregatie in de buurt. Zo wordt het steeds moeilijker om je kind naar een gemengde school te sturen. De optelsom van alle individuele keuzes is dat bijna niemand krijgt wat hij wil: een goede maar ook gemengde buurtschool voor zijn kind.

Alle politieke partijen keuren deze ontwikkeling af, maar staan met lege handen. Niemand wil ouders de vrijheid ontnemen om te kiezen waar hun kinderen naar school gaan. De enige maatregel tot nu toe is het postcodebeleid om de witte vlucht te keren. Kinderen uit de Oosterparkbuurt of de Indische buurt mogen niet naar een openbare school in de Watergraafsmeer. Het nadeel van dit beleid is wel dat de scheidslijn soms erg arbitrair is. Dan mogen ouders hun kinderen niet naar de dichtstbijzijnde school sturen. Een ander nadeel is dat allochtone kinderen ook geweerd worden van de witte scholen in de wittere wijken.

Het enige succesvolle initiatief om de segregatie in het Amsterdamse onderwijs tegen te gaan, is niet van bovenaf maar van onderop ontstaan. In De Baarsjes hebben een aantal blanke ouders zich verenigd om zich gezamenlijk in te schrijven op de Sint Jan. Zo wisten ze een zwarte school gemengd te maken. Het nadeel van

deze aanpak is dat het veel inzet en overtuiging kost om andere ouders zo ver te krijgen. Het is een oplossing voor gelovigen. Maar we kunnen om de segregatie tegen te gaan niet wachten tot de stad wordt bevolkt door vasthoudende idealisten.

Wij willen met een simpele ingreep van bovenaf een beweging van onderop tot stand brengen. Het basisidee is simpel. Als een school een wachtlijst heeft, gaat een collectieve gemengde inschrijving (een allochtoon en een autochtoon kind) voor een individuele inschrijving. Het effect van deze kleine maatregel is groot. Neem de school waar je je kind al met een half jaar moet inschrijven om zeker te zijn van een plekje. In het nieuwe systeem zullen blanke ouders die per se hun kind op de populaire school willen hebben, een allochtoon ouderpaar moeten overtuigen van de kwaliteit van de school en hen verleiden om zich gezamenlijk in te schrijven. Zo worden hoogopgeleide autochtone ouders uit eigenbelang voorvechters van een gemengde school. Populaire scholen die witter zijn dan de buurt worden zo snel gemengd. Als de populaire school niet uitbreidt, ontstaat er vanzelf een overloop naar andere zwartere scholen, waardoor die ook gemengd worden.

Dit voorkeursbeleid voor gemengde inschrijvingen werkt alleen als het huidige systeem van de wachtlijsten wordt afgeschaft. Toewijzing via de logica van wie het eerst komt het eerst maalt, stimuleert de segregatie. Het zet allochtonen die de weg minder goed kennen op een achterstand. Daarom willen wij nieuwe stadsbrede afspraken over de inschrijving die tegemoet komen aan de wensen van ouders.

1) Er komt een vast moment van inschrijving (bijvoorbeeld bij 2 1/2 jaar).
2) Broertjes en zusjes houden voorrang. Het is onwenselijk dat ouders gedwongen zijn hun kinderen naar verschillende scholen te brengen
3) Kinderen uit de directe omgeving van de school hebben voorrang. Het is onwenselijk dat ouders gedwongen worden om hun kinderen ver weg op school te doen. Maar deze straal rond de school is klein. Als je toch op de fiets moet stappen om je kinderen weg te brengen, kun je ook drie minuten verder fietsen.
4) Na de broertjes en zusjes en de kinderen uit de directe omgeving, krijgen de gemengde inschrijvingen voorrang.
5) Het is ongewenst dat scholen alsmaar uitbreiden. We willen geen basisschoolfabrieken. Uitbreidingen zijn alleen onder strikte voorwaarden toegestaan.

Maatregelen van bovenaf, met verboden zoals het postcodebeleid, helpen niet. Wij geven het lot van de Amsterdamse scholen weer in handen van de ouders. Door de nieuwe maatregel moeten zij zich organiseren om te zorgen dat hun kind naar een

goede gemengde school in de buurt kan. Nu zullen niet alle ouders de moed hebben om actief te zoeken naar een allochtoon of autochtoon kind om zich gezamenlijk in te schrijven. Stadsdelen en schoolbesturen kunnen ouders wel op weg helpen door hen goed te informeren en mogelijkheden te bieden om elkaar te ontmoeten. Vooral in die delen van de stad waar witte en zwarte scholen op een steenworp afstand van elkaar staan, moet hier radicaal werk van worden gemaakt. Maar uiteindelijk is het initiatief aan de ouders. En dat is maar goed ook. Want de creativiteit en het doorzettingsvermogen van ouders die het beste voor hun kind willen mag nooit worden onderschat. Zij moeten zich verenigen om voor elkaar te krijgen wat de meeste ouders willen, namelijk dat hun kinderen gemengd naar school gaan.

Sunny Bergman is documentairemaakster bij de VPRO; Kees Diepeveen is wethouder voor GroenLinks in Amsterdam-Noord; Pieter Hilhorst is columnist van de Volkskrant; Auke Klapwijk is directeur van de Amstelmeerschool en Kai Pattipilohy werkt bij Diversion. Dit stuk verschijnt binnenkort ook in Het Parool. Mensen kunnen het plan steunen door een mailtje te sturen naar gemengdnaarschool@balie.nl